

Original article

Öğretmen Adaylarının Öğretmenliğin Sosyo Ekonomik Durumunu Değerlendirmeleri

Teacher Candidates Evaluation of the Socio-Economic Situation of Teaching

Mustafa Karaağaçlı *

Department of Curriculum and Instruction, Gazi Education Faculty, Gazi University, Ankara, Türkiye

Özet

“Öğretmen Adaylarının Öğretmenliğin Sosyo Ekonomik Durumunu Değerlendirmeleri” konusuyla ilgilenilen bu araştırmanın problem durumunu “öğretmenlerin sosyo ekonomik durumlarını etkileyen değişkenlerin analitik olarak değerlendirilmesi” oluşturmuştur. Araştırmanın genel amacı; öğretmenliğin sosyo ekonomik durumunu analitik olarak betimlerken; bu genel amaca ulaşabilmek için her biri birer alt amaç niteliğinde olan sorulara öğretmen adaylarının görüşleriyle cevaplar aranmıştır. Araştırma, betimsel türde ve tarama modeli çerçevesinde gerçekleştirilirken; “durum nedir?”, “yapılmak istenen nedir?”, “ne idi?” ve “nelerden oluşmaktadır?” türünden sorulara araştırmada 12 öğretmen adayından yüz yüze görüşlerinin alınmasıyla dolayısıyla “nitel taramayla” ve bilimsel bulgularla cevaplar aranmıştır. Araştırmanın bulgularında; Türkiye eğitim coğrafyasında öğretmen konusunun yaşayan bir konu olarak sürekli gündemde tutulması, öğretmenlerin Maslow’un belirlediği temel ihtiyaçlarını karşılamada zorlandıkları, sosyo ekonomik durum (SED) değişkeninin iyileştirilme gereksinimi olduğu, sosyal statü, sosyal rol ve sosyal prestij değişkenlerinde olumlu değişim gerektiği ve öğretmen maaşlarının güncel enflasyonist ortamın gerisinde kaldığı sonuçlarına ulaşılmıştır. Araştırmada; Türkiye eğitim coğrafyasında öğretmen istihdamındaki kadrolu, sözleşmeli ve vekil öğretmen statüleri arasındaki farklılıkların giderilmesi, özel okullar yerine kamusal eğitime ağırlık verilmesi, öğretmenliğin SED ayrımcılığı yapan ve TC Anayasa’yı örseleyen post-kapitalist eğitim tercihlerinden vazgeçilmesi, öğretmen maaşları güncel enflasyonist ortama ve gerçek oranlarına uygun düzenlenmesi bağlamalı öneriler geliştirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Öğretmenlik Mesleği, Sosyo Ekonomik Durum.

Abstract

The problem of this research, which is about “Evaluations of the Socio-Economic Status of Teacher Candidates on the Teaching Profession”, is “analytical evaluation of variables affecting the socio-economic status of teachers”. The general purpose of the research is to describe the socio-economic status of teaching analytically; in order to achieve this general purpose, answers were sought to questions, each of which is a sub-purpose, with the views of teacher candidates. While the research was conducted in a descriptive type and within the framework of the scanning model; answers were sought to questions such as “what is the situation?”, “what is intended to be done?”, “what was it?” and “what does it consist of?” by obtaining face-to-face opinions from 12 teacher candidates in the research, thus with “qualitative scanning” and scientific findings. The findings of the research have reached the conclusions that; the issue of teachers in Turkey’s educational geography should be kept on the agenda as a living

* Corresponding author:

Mustafa Karaağaçlı, Assist. Prof. Dr., Department of Curriculum and Instruction, Gazi Education Faculty, Gazi University, Ankara, Türkiye.
Email: mkara@gazi.edu.tr

issue, teachers have difficulty in meeting their basic needs determined by Maslow, the socio-economic status (SED) variable needs to be improved, positive changes are needed in social status, social role and social prestige variables and teachers' salaries are behind the current inflationary environment. In the research; suggestions have been developed in the context of eliminating the differences between permanent, contracted and substitute teacher statuses in teacher employment in Turkey's educational geography, focusing on public education instead of private schools, abandoning post-capitalist education preferences that discriminate against SED in teaching and undermine the Constitution of the Republic of Turkey, and arranging teachers' salaries in accordance with the current inflationary environment and their real rates.

Keywords: Teaching Profession, Socio-Economic Status.

Received: 16 January 2025 * **Accepted:** 13 March 2025 * **DOI:** <https://doi.org/10.29329/ijiasos.2025.1293.1>

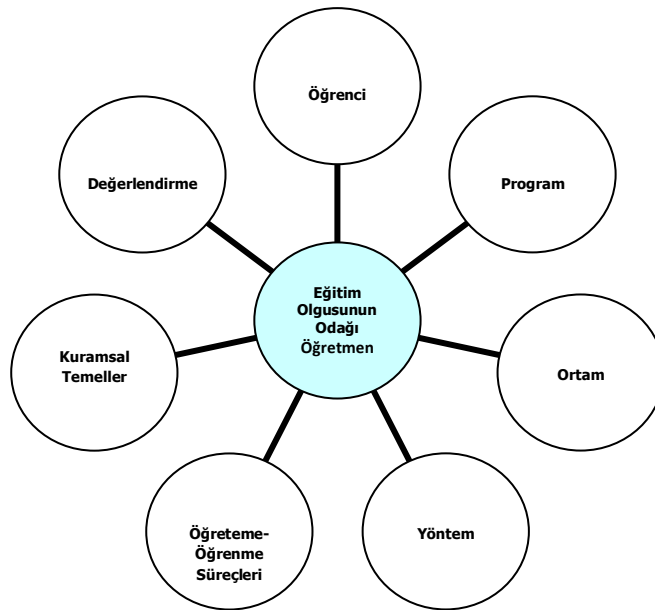
GİRİŞ

“Öğretmen Adaylarının Öğretmenliğin Sosyo Ekonomik Durumunu Değerlendirmeleri” konusyla ilgilenilen bu araştırma raporu; (1)Giriş, (2.)Yöntem, (3) Bulgular ve Yorumlar, (4) Sonuçlar, (5)Öneriler, (6)Yargı ve Vargı ve (7) Ek Beyan “Etiksel Gereğe” temel başlıklarından oluşturulmuştur.

Problem Durumu

Bir eğitim olgusunun en temel öğelerinden biri öğretmendir. Öğretmen eğitim-öğretim süreçlerinde diğer öğelere anlam katıp işleyen en temel eğitsel işgörendir. Çünkü, gerek eğitimin gerekse bir programın temel öğeleri ancak öğretme marifetiyle tasarlama, hazırlama, yetiştirme, değerlendirme ve gelişme işlevleri gösterebilir.

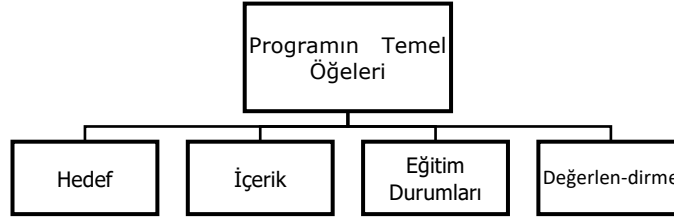
Öğretmen, Şekil 1’de verilen öğeleri işletirken çok yönlü eğitsel-öğretisel düzenlemeler yapar.

Şekil 1. Eğitim Olgusunun Odağı Öğretmen

Şekil 1’de görüldüğü üzere Eğitim Olgusunun Odağında Öğretmen bulunmakta, öğretmen öğrenci, program, ortam, yöntem, öğretme-Öğrenme süreçleri, kuramsal temeller ve değerlendirmeye anlam katmaktadır.

Öğretmen öte yandan da bir programın şekil 2’de verilen temel öğelerini tümel olarak ele alan ve yürüten işlevler göstermektedir.

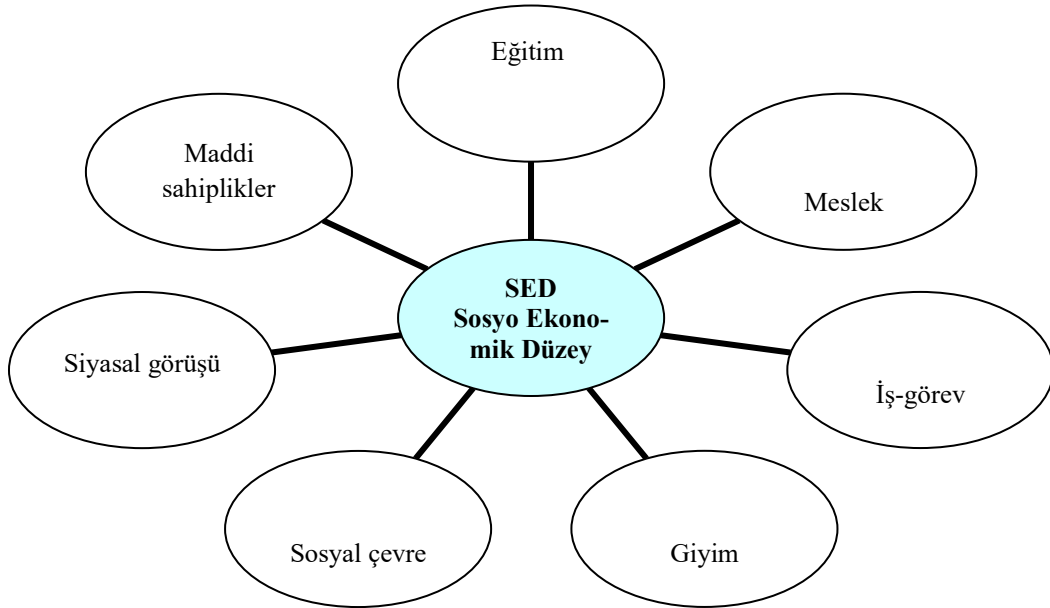
Şekil 2. Programın Temel Öğeleri

Şekil 2’de yer alan Programın Temel Öğeleri sistem bütünlüğü içinde öğretmenle şekillenir girdiler ürüne dönüştürülür ve çıktı olarak toplumsal yaşama katılır.

Böylesine önemli işlevleri olan öğretmenlik mesleğinin Sosyo Ekonomik Düzeyinin–SED durumu başta öğretmenler olma üzere eğitimin diğer bileşenlerini de doğrudan etkileyen özelliklere sahiptir.

Sosyo Ekonomik Düzey-SED: SED, Gelir düzeyi, meslek, eğitim durumu, sosyal statü, sosyal prestij ve sosyal sınıf değişkenlerini kapsamaktadır.

SED kapsamı Şekil 3’te verilmektedir.

Şekil 3. SED Kapsamı

Şekil 3’deki SED kapsamında; Eğitim, Meslek, İş-görev, Giyim, Sosyal çevre, Siyasal görüşü ve Maddi sahiplikler yer almakta, bireyin geleceğe dair umut, ümit ve beklentileri de SED özelliklerine göre değişmektedir.

SED, insanlar arası ilişkilerinden toplumda gördüğü kabule kadar, içinde bulunduğu hemen tüm durum ve etkinliklerde önemli ölçüde etki eden bir faktördür. Bu faktör, öznel iyi oluş, tercihleri, davranış örüntüleri, yaşam doyumu, anlam duygusu, ve benlik saygısı, politik tercihleri, medeni durumu, ve kişilik özellikleri psiko-sosyal gelişime etki eden birçok durumla da ilişkilidir.

SED aynı zamanda bireyi bütünüyle kapsayan bir olgu olduğundan eğitimde en temel öge durumunda öğretmenlik mesleğini de bilişsel, devinsel ve duyuşsal olarak etkilemektedir.

Problem cümlesi: “Öğretmenlerin SED düzeylerini etkileyen değişkenlerin analitik olarak betimlenmesi bu çalışmada problem durumu” olarak ele alınmaktadır.

Amaçlar

Çalışmanın genel amacı; öğretmenliğin sosyo ekonomik durumunu analitik olarak betimlemektir. Bu genel amaca ulaşabilmek için her biri birer alt amaç niteliğinde olan aşağıdaki sorulara cevaplar aranmıştır:

- Öğretmen adayları, Türkiye Coğrafyasında; öğretmenlik mesleğinin SED değişkeniyle Maslow’un temel ihtiyaçlar ilişkisini nasıl değerlendiriyorlar?
- SED değişkeniyle, Sosyal statü-rol-prestij ilişkisini nasıl değerlendiriyorlar?
- Türkiye’deki Öğretmen maaşlarıyla güncel enflasyonist ilişkiyi nasıl yorumluyorlar?
- Öğretmen maaşlarını asgari ücretle karşılaştırmayı nasıl değerlendiriyorlar?
- Öğretmenliği SED açısından diğer meslek gruplarıyla nasıl karşılaştırıyorlar?
- Türkiye ve başka ülkelerle öğretmenliği karşılaştırmada var olan SED değişkenin Türkiye açısından nasıl değerlendiriyorlar?
- Öğretmenlerin sosyo-kültürel etkinliklere katılımında istekli olma durumuna nasıl değerlendiriyorlar?
- Öğretmen maaşlarına gerçek enflasyon oranlarında zam yapılmasını nasıl yorumluyorlar?

Önem

Bir sistemin inşası ve bir neslin yetiştirilmesi yolunda eğitim açık bir yapıya sahiptir. Bu açık yapının girdilere, işlemlere, çıktı ve dönütleri temelinde; öğretmen girdisi diğer öğelere anlam katan ve yürüten işleve sahip olduğundan çalışma kendi amaçları ve sınırlılıkları çerçevesinde önem taşımaktadır.

- Çünkü; çalışmada elde edilen veriler ile aşağıdaki yönlerde katkılar beklenmekte bu bağlamıyla çalışma kendi özel koşulları içinde işlevsel yararlar taşımaktadır.
- Çalışmada, SED bağlamında öğretmenlik mesleği analitik olarak betimlenebilecektir.
- Eğitim olgusunun odağındaki öğretmenin SED değişkeni somut olarak ortaya konulabilecektir.
- Sosyo-ekonomik düzey hiyerarşisine dikkat çekilebilecektir.
- Öğretmenlik mesleğinin SED değişkeni öğretmen adaylarının görüşlerin adayalı olarak analiz edilebilecektir.
- Öğretmenlik mesleğinin SED değişkenindeki beklentileri ortaya konulabilecektir.
- Öğretmenlik mesleğinin SED değişkeniyle ilgili somut öneriler sıralanabilecektir.
- Gelecekte yapılacak SED konulu diğer çalışmalara ışık tutabilecektir.

Sınırlılıklar

Çalışma aşağıdaki yönlerden sınırlı tutulmuştur;

- Konu kapsamı olarak; öğretmenliğin sosyo ekonomik durumuyla,
- 10 Haziran-25 Ağustos 2024 tarihleriyle,
- Kaynakçada sıralı basılı ve elektronik alan yazına ek olarak yazarın post-pozitivist görüşleriyle sınırlıdır.

Temel Sayıltı

Araştırmada yüz yüze görüşmelerle nitel verilerin toplandığı öğretmen adayları, mezun olarak, MEB okullarına devam ettiklerinden, öğretmenlik mesleğiyle ilgili yaşantı ve bilgi, beceri ve tutumlara sahip oldukları temel sayıltı olarak dikkate alınmıştır.

Tanım

Çalışma raporunda geçen program kavramı aşağıdaki verilen anlamıyla kullanılmaktadır:

Sosyo Ekonomik Durum-SED: Gelir düzeyi, meslek, eğitim durumu, sosyal statü, sosyal prestij ve sosyal sınıf özelliklerini de tümel olarak belirleyen bir değişkendir.

Kısaltmalar

Çalışma raporunda geçen bazı kavramlar aşağıdaki yer verilen kısaltılmış sembollerle kullanılmaktadır:

SED: Sosyo Ekonomik Durum

GÖA: Görüşülen Öğretmen Adayı

TÜİK: Türkiye İstatistik Kurumu

ÇSGB: Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı.

HMB: Hazine ve Maliye Bakanlığı

YÖNTEM

Çalışmanın yürütülmesinde izlenen yöntem; Araştırma Modeli, Verilerin Toplanması ve Çözümlemesi ve Süre alt başlıklarında açıklanmaktadır.

Araştırmanın Modeli

Araştırma betimsel türde ve tarama modeli çerçevesinde yürütülmüştür. Tarama modelleri geçmişte ya da hâlen var olan bir durumu var olduğu biçimiyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımı olarak tanımlanmakta ve araştırmaya konu olan olay, birey ve nesnenin kendi koşulları içinde olduğu gibi ortaya konulduğu vurgulanmaktadır (Karasar, 1991: 77-79).

Tarama modeline dayalı araştırmalarda “durum nedir?”, “yapılmak istenen nedir?”, “ne idi?” ve “nelerden oluşmaktadır?” gibi sorulara araştırma kapsamında yüz yüze görüşlerin alınmasıyla da sorun “nitel taramayla” açıklığa kavuşturulmaya çalışılmaktadır (Kaptan, 1983: 63). Araştırmada cevaplarının aranmasına özel bir önem verilen her biri birer alt amaç niteliğinde olan aşağıdaki sorularla öğretmenlik mesleği öğretmen adaylarının görüşlerine dayalı nitel olarak betimlenmektedir (Creswell, 2014 ve Fırat, Yurdakul ve Ersoy, 2014).

Öğretmenlik mesleğinin SED değişkenine katkı sunmak, beliren eksikliklerin ve olumsuzlukların giderilmesine yönelik öneriler geliştirmek amacıyla yapılan bu araştırmada nitel araştırma modeli kullanılmıştır.

Araştırmanın Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunun oluşturulmasında nitel araştırmaların örneklem yöntemlerinden biri olan “amaçlı uygun örnekleme yöntemi” kullanılmıştır. Buna göre amaçlı örnekleme yöntemi kullanılmıştır (Etikan, Musa ve Alkassim, 2016). Araştırmanın çalışma grubunu Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi 2023-2024 Öğretmenlik Meslek Bilgisi Pedagojik Formasyon Sertifika Eğitimi Mezunlar Programına kayıtlı, Öğretmenlik Uygulaması Dersini MEB Okullarında devam ederek dersleri izleyen sunan öğretmen adayları oluşturmaktadır (N=12).

MEB okulu, Ankara-Mamak Suzan-Mehmet Gönç Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi’nde iki ayrı grup halinde iki farklı Uygulama öğretmeninden Öğretmenlik Uygulaması Dersini almışlardır.

Araştırmada, 12 öğretmen adayının tamamının öğretmenlik uygulaması ders sunumlarında izleme ve yüz yüze görüşmenin durum, süre ve ayrılacak zaman değişkenleri açısından katılımcılara

ulaşılmasının zorluğu dikkate alınarak; “amaçlı uygun örnekleme yöntemi”, “kolay ulaşılabilir olma, fizik-mekan yakınlığı, planlanan çalışma süresinde araştırmayı yapma ve araştırmaya katılımcıların daha istekli olması” gibi özelliklerden dolayı tercih edilmiştir. Ancak bu yöntemle belirlenen örneklemin evreni temsil durumu ve bulguların evrene genele yayma zorluğu birer sınırlılık olarak da göz önünde bulundurulmaktadır (Etikan, Musa ve Alkassim, 2016).

Araştırmada Nitel Verilerin Toplanmasında Kullanılan Görüşme Formu

Araştırmada nitel araştırma yöntemleri kullanıldığından nitel veriler için yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Toplam 8 sorudan oluşan form, Sosyoloji, Ekonomi ve Türkçe bilgi kollarında alanında doktora derecesine sahip üç alan uzmanının görüşlerine sunulmuştur. Alınan görüşlere göre içerik, dil ve anlatım anlam yönünden davranış ifadeleri düzeltilerek son uygulamada kullanılacak şekli verilmiştir. Böylece formun kapsam geçerliliği sağlanmıştır.

Araştırmada nitel verilerin toplandığı görüşme formu dikkate alınarak öğretmen adaylarıyla görüşmeler yapılmıştır. Yarı yapılandırılmış Görüşme Formundaki, geliştirilen 8 görüş araştırmacı tarafından, öğretmen adaylarıyla görüşmelerde kullanılmıştır. Görüşmelerde mekanik ve elektronik kayıt ortamları kullanılmayacağı öğretmen adaylarına önceden bildirilerek görüşmelerde bireysel, yasal ve sosyal kaygıları giderilmeye özen gösterilmiştir. GÖA’larının görüşmelerde yaptıkları açıklamalar görüşme sırasında araştırmacının el yazısıyla notlar halinde tutulmuştur. Tutulan notların ortak-benzer farklı yönleri okuma ve inceleme ile analiz edilmiştir. Araştırmada katılımcılara uygulanan görüşme formunun formatı ve içeriği aşağıda verilmektedir:

Tablo 1. SED-Sosyo Ekonomik Durum Değişkenine Göre Öğretmenlik Mesleğini Değerlendiren Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu

Görüş No	Görüşün İçeriği	Katılımcıların açıklamaları ve görüşleri GÖA Kodu	GÖA Kodu
1	Türkiye coğrafyasında, Maslow'un İhtiyaçlar Piramidini karşılamada öğretmenlerin var olan SED değişkeni yetersiz kalmaktadır.		1,4,5,6,7,8,10,11 ve 12.
2	Türkiye'deki çalışma hayatında Öğretmenler sosyal statü, sosyal rol ve sosyal prestij değişkenlerinde istedikleri mesleki konumda değildir.		1,5, 4,6, 7, 8,9,11ve 12.
3	Türkiye'deki Öğretmen maaşları güncel enflasyonist ortamda geride kalmıştır.		1,2,3,4,5,6,8, 9,11ve 12
4	Öğretmen maaşları asgari ücrete göre iyi durumdadır.		1,3,5,6,8,9,10 ve12.
5	Öğretmenliği diğer meslek gruplarıyla karşılaştırmada SED kaybı daha da belirginleşmektedir.		1,2,3,4,5,7,9, 10 ve 12.
6	Türkiye ve başka ülkelerle öğretmenliği karşılaştırmada var olan SED Türkiye aleyhine görünmektedir		2, 3,4, 5,6,7,9,11 ve12.
7	Öğretmenler sosyo-kültürel etkinliklere katılımda isteklidir.		1,2,4,5,6,7,8, 9 ve 11.
8	Öğretmen maaşlarına gerçek enflasyon oranlarında zam yapılmalıdır.		1,2,3,4, 4,5,7,9,10,11 ve 12.

Verilerin Toplanması ve Çözülmesi

Verilerin toplanması ve çözümlenmesinde şu temel işlemlere yer verilmiştir:

SED kapsamını oluşturan değişkenler incelenerek betimsel analiz yöntemiyle değerlendirilmiştir.

Öğretmenlik mesleği SED özellikleri açısından betimlenmiştir.

Öğretmenlik mesleği SED değişkeninde genelde alan yazın bulgularına ve öğretmen adaylarının yarı yapılandırılmış görüşme formunda yaptıkları açıklamalara dayalı ortaya konulmuştur.

Orta konan bulgu, açıklama ve görümlere ek olarak da araştırmacının postpozitivist görüşleri ve gözlemleriyle de incelenerek ilgili yerlerde gerekli yorumlara yer verilmiştir.

Araştırmanın Çalışma Süresi

Araştırma, 24 Haziran 2024 tarihinde başlayarak, 07 Ocak 2025 tarihleri arasındaki toplam 28 haftalık sürede gerçekleştirilmiştir.

BULGULAR ve YORUMLAR

Araştırmanın bu kısmında elde edilen veriler bulgular ve yorumlar adı altında sunularak gerekli yorumlara yer verilmektedir.

Öğretmenlik mesleği SED değişkeninde öğretmen adaylarının kod numaralarına göre yapılandırılmış görüşme formu bütünsel olarak araştırmanın “2.3.Araştırmada Nitel Verilerin Toplanması Kullanılan Görüşme Formu” alt başlığında verildiği ve tekrara düşmemek için aşağıda her bir görüşün ayrı ayrı ele alınıp açıklanması ve yorumlanması yoluna gidilmiştir;

Görüş 1: Türkiye coğrafyasında, Maslow’un İhtiyaçlar Piramidini karşılamada öğretmenlerin var olan SED değişkeni yetersiz kalmaktadır.

Geleneksel Maslow’un İhtiyaçlar Piramidi, yer gelmişken aşağıda ana çizgilerle hatırlatılmaktadır:

Maslow’un İhtiyaçlar Piramidi

Piramid yedi basamaklı sıradan oluşur. Birincil ihtiyaç en temel ihtiyaçtır. Diğer ihtiyaçlar bundan sonra sıralanır. İhtiyaçların sıralaması yerel, yöresel ve ulusal ölçekli olmayıp evrenseldir. İlk dört ihtiyaç, “varolma ihtiyaçlarıdır.” Varolma ihtiyaçları, fizyolojik, güvenlik, sevgi ve saygı görme-göstermedir. Son üç basamakta yer alan ihtiyaçlar ise “gelişim ihtiyaçlarıdır.” Gelişim ihtiyaçları; bilme- tanıma, estetik ve kendini gerçekleştirir.

Bu sıralı basamaklı ihtiyaçların karşılanmasıyla birey kendini gerçekleştirme “amacına yönelir”, temel ihtiyaçlarını karşılamada ise “araç gelire” dayanır. Araç gelir, bu araştırmaya konu olan SED değişkenini doğrudan etkiler. Araştırmada nitel verilerin elde edildiği katılımcılarla yapılan yüz yüze görüşmelerde GÖA1,4,5, 6,7,8,10,11 ve 12 kodlu öğretmen adayları da; “ihtiyaçları karşılamada gelir durumunun etkisini somut olarak yaşadıklarını” şu görüşleriyle belirtmişlerdir:

Temel ihtiyaçlarımı zor karşılarken, sosyallik ve kültürel katkılar sağlayabilecek ihtiyaçlarımdan vazgeçmek zorunda kalıyorum. Bu durumda çok yönlü gelişimeme ket vuruyor. Temel ihtiyaçlarımı karşılama ise hayat pahalılığı nedeniyle hep eksik kalıyor. Varolma kendini gerçekleştirme ihtiyacı da bu durumdan olumsuz etkileniyo (GÖA1,4,5, 6,7,8,10,11 ve 12).

Yeterli SED değişkeninde temel ihtiyaçlarını karşılayarak kendini gerçekleştiren, birey, gizil güçlerinin yani ilgilerinin ve yeteneklerinin farkına varır, bu gizil güçleri geliştirerek kendisi ve toplumu

için en üst düzeyde kullanır, demokratik, uzlaşıcı, gerçekçi ve özgündür ” bulguları da öğretmenlerin SED değişkenindeki ihtiyaç-gelir ilişkisini somutlandırmaktadır (Karaağaçlı, 2020: 33).

Görüş 2: Türkiye’deki çalışma hayatında öğretmenler sosyal statü, sosyal rol ve sosyal prestij değişkenlerinde istedikleri mesleki konumda değildir.

Bu görüşte yer alan sosyal statü, sosyal rol ve sosyal prestij kavramlarının daha iyi anlaşılmasına katkı getirir umuduyla anılan kavramlar aşağıda bütünsel olarak verilerek karşılaştırılmaktadır:

Tablo 2. Sosyal Statü, Sosyal Rol ve Sosyal Prestij Karşılaştırması

Sosyal Statü	Sosyal Rol	Sosyal Prestij
Kişinin toplumsal konumudur. Kişinin toplum içindeki saygınlığıdır. Kişinin toplum içindeki hak ve sorumluluklarıdır.	Statüye uygun beklenen davranışlardır. Statünün aktif yönüdür. Her statüye göre farklı roller vardır. Her rol, diğer rollerle olan ilişkilere göre değişir. Her rol farklı anlamlar taşır. Her rolün işlevi farklıdır.	Kişinin sahip olduğu özelliklerinin ya da yaptığı mesleğin; Aranması, Tercih edilmesi ve Sevilmesidir.

Sosyal Statü kişinin toplumsal konumunu belirlerken; sosyal rol, belirlenen statüye uygun bilgi, beceri ve tutumlar sergilemesini sosyal prestij ise o kişinin aranması, tercih edilmesi ve sevilmesini gösterir (Karaağaçlı, 2020: 41).

Araştırmada nitel verilerin elde edildiği katılımcılarla yapılan yüz yüze görüşmelerde GÖA1,5, 4,6, 7, 8,9, 11,ve 12 kodlu öğretmen adayları da; “Türkiye’deki çalışma hayatında öğretmenler sosyal statü, sosyal rol ve sosyal prestij değişkenlerinde istedikleri mesleki konumda değildir” görüşünde şu değerlendirmelerde bulunmuşlardır:

Öğretmenlik en temel mesleki öğretim uzmanlığı olmasına rağmen, bunun öneminin yeterince anlaşıldığını düşünmüyorum. Bireyler, aileler ve toplum öğretmenliğe toplumsal SED açısından yer açısından bakıyor. Bir yandan, “Aile ve toplum büyüklerimiz tarafından yaygın kullanılan Öğretmenlik kutsal meslek ifadesi lafta kalıyor, pratikte karşılık bulamıyor!” Öte yandan Öğretmenliğin sosyal statüsünü yükseltecek girişimler yapılıyor görünse de bu sahaya yansıtılmış görünmüyor ihtiyaçlarımı zor karşılarken, sosyallik ve kültürel katkılar sağlayabilecek ihtiyaçlarımdan vazgeçmek zorunda kalıyorum. Bu durumda çok yönlü gelişmeye ket vuruyor (GÖA1,5, 4,6, 7, 8,9, 11,ve 12).

Görüş 3: Türkiye’deki Öğretmen maaşları güncel enflasyonist ortamda geride kalmıştır.

Öğretmen maaşlarına bakıldığında Tablo 3’deki görünüm ortaya çıkmaktadır.

Tablo 3. Öğretmen Maaşları

En Düşük	Ortalama	En Yüksek
45.000 TL	47.000 TL	58.000 TL

*<https://www.eleman.net> verilerinden oluşturulmuştur (20.08.2024).

Bu görünüm öğretmenin çalıştığı yıl deneyimine ve yaşadığı şehre göre değişirken; Öğretmenlik Kariyer Basamakları Sınavı ile unvan alan başöğretmen 60.000 TL ve uzman öğretmen ise 52.568 TL maaş alıyor.

Enflasyon, iş, ürün hizmet bedellerinin genel düzeyinin sürekli ve topyekün fiyat artışıdır. Yüksek enflasyon paranın alım gücünü azaltırken, oluşan fiyat değişimlerini anlamayı da zorlaştırır. Bu durum özellikle gıda, gramaj ve paketli fiyat ilişkisinde gizil olarak yapılabildiği için yani gramlar azaltılıp fiyatlar paket ürünlerde aynı gösterildikçe talep olunan ürünün bir önceki fiyatıyla karşılaştırmasında şaşırtıcı sonuçlar ortaya çıkar.

Enflasyonu ve öğretmen maaşlarını betimleyen yukarı satırlar ışığında; Araştırmada nitel verilerin elde edildiği katılımcılarla yapılan yüz yüze görüşmelerde de GÖA1,2,3,4, 5,6,8,9,11 ve 12 kodlu öğretmen adayları da “Türkiye’deki Öğretmen maaşları güncel enflasyonist ortamda geride kalmıştır” görüşünde şu değerlendirmelerde bulunmuşlardır:

Öğretmen maaşları, enflasyonun gerisinde kalmıştır. Enflasyonun yüksek olması paralelinde maaşlara artış yansımıyor. Merkezi iktidar Birimi TÜİK tarafından açıklanan enflasyon oranlarıyla somut yaşantılarla karşılaşılan enflasyon oranları farklılık gösteriyor. TÜİK, Türkiye coğrafyasında 26 ildeki birimleriyle enflasyon oranlarına yasal kayıtlar düşüyor.

TÜİK’in kayıtlarını temel alan merkezi iktidar öğretmen maaşlarını bu verilere göre yaptığından, pratik yaşamdaki yüksek enflasyon ve yüksek enflasyonun olumsuz sonuçları öğretmen maaşları açısından zorluklar yaşıyor. Bu durum ise gelecek hakkında endişelerimi artırıyor. Öğretmenlik Kariyer Basamakları Sınavı ile unvan alan başöğretmen aldığı ek 8000 TL ile Uzman öğretmen de aldığı ek 4000 TL ile susarak konuya eleştirel bakmaktan vazgeçiyor (GÖA1,2,3,4, 5,6,8,9,11 ve 12).

Öğretmen maaşları noktasında bir diğer sosyal ekonomik şimdilik akut ama zamanla kronikleşecek nitelikte duran öğretmen unvanlarındaki farklılıklardır. Çünkü; Öğretmen istihdamındaki kadrolu, sözleşmeli ve vekil öğretmen statüleri sözleşmeli öğretmenlerin aleyhine başta ekonomik kayıp olmak üzere sırasıyla da psikolojik, sosyolojik ve kültürel yönlerden sosyal statü, sosyal rol ve sosyal prestij sorunlarına neden olmaya devam etmektedir (Karaağaçlı, 2023).

Öğretmenlerin sosyo-ekonomik koşullarının iyileştirilmesi bandının 19 Kasım 2022 tarihinde yapılan Öğretmenlik Kariyer Basamakları Yazılı Sınav (ÖKBYS) sonucuna bağlanması da son yaşanan

güncel öğretmen bağlamli sorunlardandır. Anılan sınavın sorularının incelenmesi de sınavda öngörülen alanlara ait konular ile sorular ilişkisinde kapsam geçerliğinden ne kadar uzak olduğunun somut ipuçlarını vermektedir. Sahada görüşleri alınıp gözlenen sınava giren öğretmenler de “kendilerine yaşatılan stres, hazırlık ve mahalle-sosyal baskısının karşılığının bu basitlikte ve ilkököl düzeyinde sorular olmaması” gerektiği yönündedir.

Görüş 4: Öğretmen maaşları asgari ücrete göre iyi durumdadır.

Sosyal yapıda, öğretmen maaşları gündeme geldiğinde, Öğretmen SED değişkeninde ortaya konan tez görüşlere antitez işlevinde asgari ücret durumuyla olan farkı ve karşılaştırması yapılır.

Oysa, “Asgari ücret=En düşük ücrettir.” Asgari ücret, yasal bakımdan çalışanlara ödenebilecek en düşük ücret seviyesi olup, bu sınırın altında çalışılmayacağını dolayısıyla işçilerin bu sınırın altında emeklerini satamayacaklarının da yasal ölçütüdür.

Bireylerin zorla çalıştırılmaları kapsamında değerlendirilebilecek olan “çalışma ve karşılığı ücret” ilişkisinin dengeli kurulama-ma-sı da varolan TC Anayasa’sına aykırıdır (TBMM, 1987:13; Madde:18).

Tablo 4. Toplam ve ele geçen asgari ücret asgari ücret geçen yıl (2024) ve güncel uygulamada (2025) (ÇSGB, 2024 ve 2025)

Yıl	Aylık Brüt Ücret	Aylık Net Ücret
2024	20.002,50 TL	17.002,12 TL
2025	26.005,50 TL	22.104,67 TL

Asgari ücretle ilgili bu görünüm, asgari ücret ara zammının Temmuz ayında yapılması beklenirken; 2024 Temmuz asgari ücret ara zammı yapılmadığı için 01 Ocak 2025 tarihinden itibaren geçerli olan rakamları göstermektedir.

Asgari ücretle ilgili yukarı satırlar ışığında; Araştırmada nitel verilerin elde edildiği katılımcılarla yapılan yüz yüze görüşmelerde de GÖA1,3 5,6,8,9,10 ve12 kodlu öğretmen adayları “Öğretmen maaşları asgari ücrete göre iyi durumdadır” görüşünde şu değerlendirmelerde bulunmuşlardır:

Öğretmen maaşları ile asgari ücreti karşılaştırmak, gerçekçi ve tutarlı bir bakış değildir! Asgari ücret, işverenlerin işçiler üzerinde daha düşük ücretle çalışıp, haksızlığa uğramamaları için belirlendiğinden, öğretmen maaşıyla asgari ücret ilişkisi kurulamaz! Geliri asgari ücretli olan işçilere bir yaşam olanağı sunmak adına, “emeğin minimum karşılığıdır.” Bu karşılık öğretmen maaşı ile kıyaslanamaz!. Çalışma hayatı ve barışı için asgari ücret de normal maaş bedeline dönüştürülmelidir (GÖA1,3 5,6,8,9,10 ve12).

Sonuç olarak, Türkiye Coğrafyasında çalışan kesimin %37'sinin asgari ücretle çalıştığı ve çoğunluğunun tek gelir kaynağı olduğu bir çalışma hayatında öğretmen maaşının asgari ücretle karşılaştırılarak güzellemler yapılması da SED değişkeni açısından sorunu teşhiste, tespitde ve icrada istenilen çözümden uzak algı ve yaklaşımdır.

Pratik sosyo-ekonomik gerçeklerde maaş çizelgelerindeki farklılıklar, maaş-ihtiyaç karşılama ilişkisindeki olumsuzluklar ve öğretmenlerin ek iş yapma durumunda kalmaları süregiden sorunlar olarak belirmektedir.

Görüş 5: Öğretmenliği diğer meslek gruplarıyla karşılaştırmada SED kaybı daha da belirginleşmektedir.

İş, kariyer, uğraş gibi kavramlarla eş anlamda kullanılan meslek; bireysel, toplumsal, sosyal, ekonomik ve teknolojik yapının gerekli kıldığı görev dağılımı, iş ve uğraş alanıdır. Meslek; belirli bir eğitim süreci ile kazanılan bilgi, beceri, mesleki tutum ve iş alışkanlıklarının bütünüdür.

Her alandaki değişimler öğretmenlik mesleğinde de hedef, içerik, nitelik, bilgi, beceri, tutum formasyonları, yapı, işe yerleşme, çalışma koşulları, sosyal hak ve sorumluluklar boyutlarında değişime neden olmuştur. Anılan boyutlardaki değişim mesleklere hazırlama süreçlerinin ve sistemlerinin de yenileşmesini kaçınılmaz kılarken, öğretmenliğin SED değişkeni bağlamında hem kendi içinde hem de diğer meslekler tümelinde önem ve değer edinme sorunsalıyla karşı karşıya bırakmıştır.

Eş deyişle öğretmenlik mesleği bir yandan kendi meslek mahallesinde yer edinmeye çalışırken, yan mahallelerdeki meslekler arasında saygın sosyal konum beklemekte; “mahalledeki komşular arasında sosyal statü-konum saygısını gözleyip değerlendirmektedir.”

Yukarı satırlarda yer verilen algılamalar uzantısında öğretmenlik mesleğinin sosyal konumunun; (1)Öğretmenin mesleğine karşı hissettiği algı ve (2)Toplumsal algı olarak kendini gösterdiği gözleniyor. Öğretmenlik mesleğinin sosyal konumunu betimleyen bu otantik algılar ışığında; Araştırmada nitel verilerin elde edildiği katılımcılarla yapılan yüz yüze görüşmelerde de GÖA1,2,3,4, 5,6,8,9,11 ve 12 kodlu öğretmen adayları da “Öğretmenliği diğer meslek gruplarıyla karşılaştırmada SED kaybı daha da belirginleşmektedir” görüşünde şu değerlendirmelerde bulunmuşlardır:

Öğretmenliği isteyerek seçmeme rağmen, gerek yakın gerekse toplumsal çevreden gerekli saygınlığı gözlemiyorum. Önemli olan iş, görev bilinci denilse de arkadaş grupları arasında da gizil/örtük bir sosyal konum yarışı hissediyorum. Öz güvenim ve özsaygım yerinde olmasına rağmen kendi mesleğimi Türkiye'deki başka mesleklerle karşılaştırdığımda SED noktasında ikilemler yaşıyorum. Meslek, toplumlarda sosyal ve ekonomik yapıların gerektirdiği şekilde yapıldığı için

*öğretmenliğin SED hali de de doğal olarak önce cüzdan sonra toplum ölçütüyle
yer bulduğunu düşünüyorum (GÖA1,2,3,4, 5,6,8,9,11 ve 12).*

Öğretmen adaylarının, “Öğretmenliği diğer meslek gruplarıyla karşılaştırmada SED kaybı daha da belirginleşmektedir” görüşünde yukarı satırlardaki düşünselleri, hissettikleri ve gözledikleri var olan yasal, nostaljik ve güncel olduğu düşünülen aşağıdaki alan yazınlarla da desteklenmiş niteliktedir:

Yasal, Nostaljik ve Güncel Alan Yazında

Öğretmenlik Mesleği

Yasal: 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanununa göre; “Öğretmenlik, devletin eğitim, öğretim ve bununla ilgili yönetim görevlerini üzerine alan özel bir ihtisas mesleğidir” (MEB,1973).

Nostaljik: Profesyonel öğretim mesleği, özel bir uzmanlık bilgisine ek becerileri kapsayan aynı zamanda ileri düzeyde ve statüde belirli özel bir formasyon isteyen meslektir (Hacıoğlu ve Alkan, 1997).

Güncel: Kanun ile düzenlenen Öğretmenlik Kariyer Basamaklarının gerek sınav gerekse maaş artışı açısından öğretmenlerin görüş, istek ve beklentilerini somut olarak yansıtmadığı belirtiliyor (Bakırcı, Özkan ve Özdemir, 2023).

Sonuçta, öğretmenlik kariyer basamaklarının okul içi iletişimi ve öğretmenler arası güveni olumsuz etkilediği sendromu da eğitim, akademi, okul ve demokratik kitle örgütleri tarafından ortak bir tepki ve nesnel bir eleştiri olarak gözleniyor. Öğretmenliğe yönelik sosyal-mahalle algısı (Mardin, 2017) ve ailesel ve çevresel beğeni ve tercih durumları da (Cüceloğlu, 1999) öğretmenliğin SED değişkenini etkileyen sosyolojik nitelikte alan yazın bulguları olarak dikkati çekmektedir.

Görüş 6: Türkiye ve başka ülkelerle öğretmenliği karşılaştırmada var olan SED Türkiye aleyhine görünmektedir

Türkiye coğrafyasında Öğretmenliğin SED değişkeni temelinde diğer ülkelerle karşılaştırıldığında, “sosyal statü olarak geride olduğu” eğitim ve toplum çevrelerince ortak bir bulgu olarak beliriyor.

Bu sonucun; (1) Maaş durumu, (2) Meslekte yükselme, (3) Kariyer yapma, (4) Mesleki huzur ve doyum ve (5) Yaşam biçimlerinden kaynaklandığı gözleniyor.

Öğretmenlik mesleğinin sosyal konumuyla ilgili yukarıda sıralanan ana çizgili faktöryel nedenlere ek olarak; Araştırmada nitel verilerin elde edildiği katılımcılarla yapılan yüz yüze görüşmelerde de GÖA2, 3,4, 5,6,7,9,11 ve12 kodlu öğretmen adayları da “Türkiye ve başka ülkelerle öğretmenliği karşılaştırmada var olan SED Türkiye aleyhine görünmektedir” görüşündeki yargıları şöyledir:

Öğretmen diğer tüm mesleklere işgören hazırlayan, toplumda herkese katkı veren bir meslek olmasına rağmen Türkiye’de yeterli saygı gördüğüne inanmıyorum. 24 Kasım gibi özel günlerde merkezi iktidarlar tarafından yapılan söylemler lafta kalıyor. Oysa bu durum Japonya’da kamu çalışanları arasında en yüksek maaş alanların arasında öğretmen de bulunuyor. Başta Finlandiya Hollanda, Almanya ve Belçika olmak üzere Avrupa Birliği ülkeleri eğitim sistemlerinde örneğiyle öğretmenlik mesleğine özel bir önem ve değer veriyor. Yaptıkları eğitim uygulamalarıyla, öğretmenlere verdikleri sosyal haklar ve maaşlarla öğretmenliği öne çıkarıp destekliyorlar. Türkiye’nin de öğretmenlik mesleğini öne çıkarması maddi ve kültürel sosyal desteklerle öğretmenliğin SED değişkenini yükseltmesi gerekiyor. Türkiye ölçeğinde sosyal ve ekonomik yapıların gerektirdiği şekilde öğretmenlik mesleğinin SED hali başka ülkelerdeki düzeyine yaklaştırılması ihtiyacı olduğunu düşünüyorum (GÖA2, 3,4, 5,6,7,9,11 ve12).

Görüş 7: Öğretmenler sosyo-kültürel etkinliklere katılımı isteklidir.

Sosyo-kültürel etkinlikler, toplumsal yapıdaki farklı kültürel çevre etkileşimlerinin tümelidir. Etkileşimde kültür, sanat, spor, edebiyat, folklorik ve otantik geniş, farklı ve zengin olgular ve olaylar yer alır. Birey-toplum ilişkilerinde gerek güncel pratik yaşam alanlarında gerekse kişisel gelişim ve nitelikli zaman sosyolojisinde bireyler sosyo-kültürel etkinliklerden yararlanırlar.

Araştırmanın öznesi olan öğretmenler de sosyo-kültürel etkinliklere istekli olarak katıldıkları varsayımından hareketle ortaya konulan, “Öğretmenler sosyo-kültürel etkinliklere katılımı isteklidir” görüşüne ilişkin araştırmada nitel verilerin elde edildiği GÖA1,2,4,5,6,7,8,9 ve 11 kodlu öğretmen adayları aşağıdaki görüşleri öne sürmüşlerdir:

Türkiye’de artan hayat pahalılığı, yüksek enflasyon, kiraların yüksekliği, sağlıklı gıdaya erişim, sağlıklı beslenme, elektrik, su , doğalgaz ve ulaşım kalemlerindeki yüksek fiyatlar nedeniyle toplumdaki her kesim gibi öğretmenler zorunlu ihtiyaçlarını karşılamakta zorlanıyorlar. Bu zorlukları giderilmeden öğretmenlerin sosyo-kültürel etkinliklere katılmaları beklenmemelidir. Öğretmenlik mesleğinin SED değişkeninin ekonomik ve sosyal boyutlu geliştirilmesiyle öğretmenlerin

sosyallik kazanımları da artış gösterecektir. Parasal destek öğretmenlerin kültürel etkinliklere istekli olarak katılımlarını sağlayabilecektir (GÖA1,2,4,5,6,7,8,9 ve 11).

Görüş 8: Öğretmen maaşlarına gerçek enflasyon oranlarında zam yapılmalıdır.

Enflasyon, ürün ve hizmet sektörlerindeki fiyatların sürekli olarak artmasıdır.

Bir ürün ve hizmetin fiyatının artması, aynı mal için daha fazla para harcamayı gerektirir.

Fiyatlarla beraber gelirler ve harcamaların artması da enflasyonu artırırken, maliyetlerin artması de ürün ve hizmetlerin fiyatların yükselmesine dolayısıyla enflasyona neden olur. Çünkü, fazla para tüketicilerin iş, ürün ve hizmetlere olan istemlerini artırırken tümelde anılan kalemlerde fiyatların da yükselmesine neden olur.

Enflasyon noktasında öğretmen maaşlarına zam olması önerisiyle ilgili olarak; araştırmada nitel verilerin elde edildiği katılımcılarla yapılan yüz yüze görüşmelerde de GÖA1,2,3,4, 4,5,7,9,10,11 ve 12 kodlu öğretmen adayları da “Öğretmen maaşlarına gerçek enflasyon oranlarında zam yapılmalıdır” görüşünde şu değerlendirmelerde bulunmuşlardır:

Enflasyon, yaşamı ekonomik, sosyal, kültürel ve psikolojik yönlerden olumsuz etkilemektedir. Bu etkiler sosyal ve bireysel yaşamımda olumsuzluklara neden olmaktadır. Karşılanması gereken çok yönlü amaç ihtiyaçlar için bireysel gelir araç olduğundan, gerçek enflasyon oranında öğretmen maaşları düzenlenmelidir. Merkezi iktidar, üretken ekonomik, ticari, tarımsal, ulaşım, sağlık, eğitim yapıları inşa etme yerine; karşılıksız para basması da enflasyonu yükseltmekte, tüketim istemini artırmaktadır. Merkezi iktidar bu artışı maaşlara artışı kısıt getirmekte görme gibi ekonomi disipliniyle bağdaşmayan politik tercihte bulunmaktadır. Bu tercih de öğretmen maaşlarının gerçek enflasyon oranlarının altında kalması sonucunu doğurmaktadır. İş, ürün ve hizmetlere olan bireysel ve toplumsal istem üretilenden fazla olduğunda, girdi birimlerinin maliyetlerinin artması ve enflasyonu da artırması bir gerçek iken; açık bir sistem olan eğitimin en temel girdilerinden olan öğretmenin işlevini yerine getirmesi için gerekli araç olan maaş artışının da bu maliyetlerdeki artışa paralel olması yaşamsal önemde görüyorum.

Yüksek enflasyon halinde marketlerde ve hizmet alımlarında neyin ucuz, neyin pahalı olduğunu anlayamıyorum, çünkü öğreten maaşlarına yapılan artışları enflasyon gerçeğinden uzak görüyorum. Merkezi iktidar Birimi TÜİK tarafından açıklanan enflasyon oranlarıyla öğretmen maaşa artış oranlarını ilgisiz buluyorum. Çünkü; 3 numaralı görüşte de açıkladığım gibi yineleyecek olursam “öğretmen maaşları, enflasyonun gerisinde kalmıştır. Enflasyonun yüksek olması paralelinde

maaşlara artış yansımıyor. Merkezi İktidar Birimi olan TÜİK tarafından açıklanan enflasyon oranlarıyla günlük somut yaşantularla karşılaşılan enflasyon oranları farklılık gösteriyor. Oysa gerçek enflasyon oranlarıyla öğretmen maaşları artırılırsa, bu sorulu ikilem ve tutarsızlık giderilir diye öneriyorum (GÖA1,2,3,4, 4,5,7,9,10,11 ve 12).

Türkiye Coğrafyasında, Merkezi İktidarın yeni özneli liberal politik tercihleriyle, her bağlamda yani yeri durum ve koşulda yükselen fiyat artışları ve maliyet enflasyonları yadsınamaz bir gerçek iken, çalışan memurlar yılda 2 kez değişen enflasyon oranına göre zam alıyor.

Tablo 5. Güncel zamanda Temmuz 2024’de beliren görünüm

Enflasyon Oranları %			Memur ve memur emeklilerinin aldığı zam oranı %
Yıl-Ay	Aylık	Yıllık	
2024-Haziran	1.64	71.60	19,3
2024-Aralık	1.03	44.38	11.54

Kaynak: <https://hmb.gov.tr>. Temmuz-Aralık2004; ve <https://tuik.gov.tr>. Temmuz-Aralık 2024 verilerinden oluşturulmuştur.

Bu görünüm de öğretmen maaşlarındaki artışın gerçek enflasyon oranlarının yani Haziran 2024’de %41.16 ve Aralık 2024’de %44.38 olarak belirlenen ve oranların yarısından öte üçte ikisinden bile düşük olduğunu göstermektedir (<https://enaggrup.org>. Temmuz, 2004 ve 2025).

SONUÇLAR

“Öğretmen Adaylarının Öğretmenliğin Sosyo Ekonomik Durumunu Değerlendirmeleri” konusuyla ilgilenilen bu araştırmada, elde edilen alan yazın ve nitel verili bulgular ışığında varılan sonuçlar aşağıda sıralanmaktadır:

1. 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanununa göre “Öğretmenlik, devletin eğitim, öğretim ve bununla ilgili yönetim görevlerini üzerine alan özel bir ihtisas mesleğidir.”
2. Öğretmenlik mesleği, öğrenim sürecinde olan kuşağı, milleti, devleti, vatani, öğretmenlik formasyonu gerektiren, uzmanlık statüsünde uğraşı alanıdır.
3. Öğretmen; eğitimi-öğretimin temel öğelerinden olan öğrenci, program, ortam, yöntem, öğretme-öğrenme süreçleri, kuramsal temeller ve değerlendirmeye anlam katmaktadır.
4. Öğretmenler eğitim-öğretim tazminatı, maaşları karşılığı okutmak zorunda oldukları haftalık ders saatinden fazla okuttukları dersler için ek ders ücreti, uzman öğretmenlik, baş öğretmenlik, çocuk yardımı parası, eşi çalışmayanlar için aile yardımı adı altında maaşlarına ek ödenekler almaktadır.

5. Öğretmen maaşlarının durumu, yaşamsal temel ihtiyaçlar ve var olma ihtiyaçlar tümelini doğrudan etkilemektedir.
6. Sosyo Ekonomik Düzey-SED, Gelir düzeyi, meslek, eğitim durumu, sosyal statü, sosyal prestij ve sosyal sınıf değişenlerini kapsamaktadır.
7. Öğretmen maaşlarının diğer mesleklere göre geride olması SED değişkeninde sosyal statü, sosyal rol ve sosyal prestij iklimini olumsuz etkilemektedir.
8. Türkiye coğrafyasında, Maslow'un İhtiyaçlar Piramidini karşılamada öğretmenlerin var olan SED değişkeninin iyileştirilme gereksinimi vardır.
9. Türkiye'deki çalışma hayatında öğretmenler sosyal statü, sosyal rol ve sosyal prestij değişkenlerinde istedikleri mesleki konumda görülmemektedir.
10. Türkiye'deki Öğretmen maaşları güncel enflasyonist ortamın gerisindedir.
11. Öğretmen istihdamındaki kadrolu, sözleşmeli ve vekil öğretmen statüleri sözleşmeli öğretmenlerin SED değişkenini olumsuz etkilemektedir.
12. Öğretmen maaşları ile asgari ücreti karşılaştırmak, gerçekçi ve tutarlı bir bakış olarak görülmemektedir.
13. Öğretmenliği diğer meslek gruplarıyla karşılaştırmada SED kaybı daha da belirginleşmektedir.
14. Türkiye ve başka ülkelerle öğretmenliği karşılaştırmada var olan SED Türkiye aleyhine görünmektedir
15. Öğretmenlik mesleğinin SED değişkenin ekonomik ve sosyal boyutlu geliştirilmesiyle öğretmenlerin sosyo kültürel kazanımları da artış göstereceği görüşü ortak kabul görmektedir.
16. TÜİK tarafından açıklanan enflasyon oranlarıyla günlük yaşantılarla karşılaşılan enflasyon oranları farklılık gösterdiğinden, gerçek enflasyon oranlarıyla öğretmen maaşları artırılırsa, bu sorunlu ikilem ve tutarsızlık giderilir görüşü öne çıkmaktadır.

Öneriler

“Öğretmen Adaylarının Öğretmenliğin Sosyo Ekonomik Durumunu Değerlendirmeleri” konulu bu çalışmada ulaşılan sonuçlar doğrultusunda uygulamalarda dikkate alınmasında yarar görülen öneriler aşağıda sıralanmaktadır:

1. Öğretmenlik mesleği, SED değişkeninde güçlendirilmesi için paralı özel eğitim yerine, sosyal ve dayanışmacı kamusal eğitim öncellenip güçlendirilmelidir.

2. Öğretmenlerin SED değişkenli iyileştirme girişimlerini Öğretmenlik Kariyer Basamakları Yazılı Sınavına(ÖKBYS) bağlamak yerine; her öğretmene ayrımsız bugünden başlayan ve verilen maaş iyileştirmeleri yapılmalıdır.
3. Öğretmenliğin SED değişkeni sosyal statü, sosyal rol ve sosyal prestij iklimini de olumlu etkileyeceğinden öğretmen çalışma koşullarında, lojman ve ulaşım servisi ekonomik somutlanan iyileştirmeler yapılmalıdır.
4. Öğretmen istihdamındaki kadrolu, sözleşmeli ve vekil öğretmen statüleri arasındaki farklılıklar giderilmelidir.
5. Paralı özel eğitim uygulamaları bu okullardaki öğretmen görevlendirilmeleri öğretmenliğin SED değişkenini olumsuz etkilediğinden, açık sistem eğitimde özel okullar yerine kamusal eğitime ağırlık verilmelidir.
6. Ulusal eğitimde öğretmenliğin SED ayrımcılığı yapan ve TC Anayasa'sının maddelerini örseleyen yeni öznel post-kapitalist eğitim tercihlerinden vazgeçilmelidir.
7. Öğretmenlik mesleğinin SED değişkenin ekonomik ve sosyal boyutlu geliştirilmesiyle öğretmenlerin sosyo kültürel kazanımları da artış göstereceği bulgusunu dikkate alan öğretmen mesleğinde iyileştirme girişimlerine yasal dayanaklar oluşturulmalıdır.
8. TÜİK tarafından açıklanan enflasyon oranlarıyla günlük yaşantılarla karşılaşılan enflasyon oranları farklılık gösterdiğinden, gerçek enflasyon oranlarıyla öğretmen maaşları artırılması yolunda merkezi iktidar özel düzenlemeler yaparak, Türkiye'deki öğretmen maaşları güncel enflasyonist ortama ve gerçek oranlarına uygun düzenlenmelidir.
9. Türkiye Coğrafyasında öğretmen maaşları ile asgari ücreti karşılaştırmak, gerçekçi ve tutarlı bir bakış olarak görülmediğinden, çalışma hayatındaki barış ve verimlilik için her iş görene adaletli ve insani ücret verme politikası ulusal ölçekte uygulanmalıdır.

Yargı ve Vargı

Gezegende bireysel ve toplumsal ihtiyaçlar genel, ortak ve tümeldir. Bu nitelikleri kapsayan Maslow'un ihtiyaçlar piramidi gezegende nefes alan ve yer bulan her birey için yadsınamaz bir gerçektir. Çünkü, karşılanmayan ihtiyaçlar, üst gelişim ihtiyaçlarını giderme yolunda motivasyon kaybına neden olmakta, gelişim sürecine ket vurmaktadır.

Anılan ihtiyaçları karşılama aracı finans olduğu için çalışanların maaş durumu ihtiyaçların karşılanmasında en temel işleve sahiptir. Bu nedenle çalışmada problem durumu olarak ilgilenilen öğretmenliğin SED değişkeninde alınan maaş da ihtiyaçlar kalemlerini doğrudan etkilemektedir.

Genelde birey, yaşam ve SED özelde ise öğretmenliğin SED değişkeni öğretmenin bireysel ve kamusal yaşam iklimiyle doğrudan ilişkili ve yaşayan bir konu özelliği taşıdığından, öğretmenliğin SED olgusu sürekli gündemde tutulmalıdır.

Öğretmen konusu yaşayan bir konu olarak gündemde tutulması için de, 01-03 Aralık 2021'de gerçekleşen 20. Milli Eğitim Şura kararlarından biri olan "Öğretmenlerin Mesleki Gelişimlerinin sağlanması" görüşü Şuraların lafta kalan alamet-i farikası olan tavsiye niteliğinin ötesinde yasalaştırılması ve sahaya yansıtılması sağlanmalıdır.

Etiksel Gerekçe

"Öğretmen Adaylarının Öğretmenliğin Sosyo Ekonomik Durumunu Değerlendirmeleri" konulu bu araştırmada;

- "Makalenin tüm süreçlerinde IJIASOS'ın araştırma ve yayın etiği ilkelerine uygun olarak hareket edilmiştir."
- Hazırlık, plan, yazım, alıntı ve raporlaştırma süreçlerinde araştırma yöntem bilim ilkelerine göre; atıf ve alıntı kurallarına uyulmuş, alan yazın verilerinde bir intial ve manipülasyon yapılmamıştır.
- Nitel verilerin toplandığı öğretmen adaylarıyla yapılan yüz yüze görüşmelerde ise mekanik ve elektronik ortamlı herhangi bir kayıt alınmamıştır.

KAYNAKLAR

- Bakırcı, H., Özkan, Y., ve Özdemir, C. (2023). Öğretmenlik Meslek Kanunu Hakkında Sınıf Öğretmenlerinin Görüşleri. *E-International Journal of Educational Research*. 14(4), 325-343.
- Creswell, W. J. (2014). *Research Design-Nitel, Nicel ve Karma Yöntem Yaklaşımları Araştırma Deseni*, Ed. Selçuk Beşir Demir. Eğiten Kitap.
- Cüceloğlu, D. (1999). *Anlamli ve Çoşkulu Bir Yaşam İçin Savaşçı*. İstanbul: Birinci Basım, Sistem Yayıncılık.
- ÇSGB, (2024). Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı. <https://www.cs.gb.gov.tr/asgari-ucret>.
- ÇSGB, (2025). Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı. <https://www.cs.gb.gov.tr/asgari-ucret>.
- Etikan, I. M, Sulaiman A. and Alkassim, R. S. (2016). Comparison of convenience sampling and purposive sampling. *American Journal of Theoretical And Applied Statistics*. 5 (1), 1-4. Doi:160501.11.10.11648/J.Ajtas.20160501.11.30.05.2018.
- Fırat, M., Yurdakul, I., Kabakçı C., Ersoy, A. (2014). Bir Eğitim Teknolojisi Araştırmasına Dayalı Olarak Karma Yöntem Araştırması Deneyimi. *Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi*. *Journal Of Qualitative Research İn Education*, 2(1), 65-86.
- Hacıoğlu, F. ve C. Alkan. (1997). *Öğretmenlik Uygulamaları*. Ankara: Alkım Yayınları.

- Karasar, N. (1991). Bilimsel Araştırma Yöntemi. 4.Basım. Ankara: 3A Araştırma Eğitim Danışmanlık Ltd. Şti.
- Kaptan, S. (1983). Bilimsel Araştırma Teknikleri ve İstatistik Yöntemleri. Ankara: Tekışık Matbaası.
- Karaağaçlı, M. (2020). Rehberliğin Epistemolojisi. 2.Yazım 1.Basım. Ankara: Kitapçı Bas. Yay. Dağ. tasarım San Tic. Ltd. Şti. Ankara. Matbaa Sertifika No:34559. ISBN 978-605-62357-7-1. Bandrol Seri No Aralıkları:THG-RES 116847-117066.
- Karaağaçlı, M. (2022). 24 Kasım Duygusalında Kronikleşen Öğretmen Sorunsalları. Ankara: Mektepli Gazete Bülten. 24 Kasım 2022. <http://www.mektepligazete.com>.
- Karaağaçlı, M. (2023) Her Durum ve Zaman Değişkeninde Kamu Minimal ve İsteksiz Olamaz! Mektepli Gazete. <http://www.mektepligazete.com>. 28 Ağustos 2023.
- Mardin, Ş. (2017). Şerif Mardin Mahalle Baskısı Kavramını Anlatıyor. Medyascope. 07 Eylül
- MEB (1973). Milli Eğitim Temel Kanunu. Temel Öğretim İlkeleri. Yayımlandığı Resmi Gazete: Tarih : 24/6/1973 Sayı :14574.
- MEB (2021). 20. Milli Eğitim Şurası. Ankara: 01-03.Aralık 2021.
- TBMM, (1987). TC Anayasası. Ankara: TBMM Vakfı Ofset Tesisi.
- <https://hmb.gov.tr>. Temmuz, 2004. T.C. Hazine ve Maliye Bakanlığı. Resmi Web Sayfası.
- <https://tuik.gov.tr>. Temmuz, 2004. *Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK)*. Resmi Web Sayfası.
- <https://tuik.gov.tr>. Aralık, 2004. *Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK)*. Resmi Web Sayfası.
- <https://enaggrup.org>. Temmuz,2004. ENAG. Enflasyon Araştırma Grubu. Resmi Web Sayfası.
- <https://enaggrup.org>. Aralık,2004. ENAG. Enflasyon Araştırma Grubu. Resmi Web Sayfası.
- <https://www.eleman.net>. 20.08.2024.